

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

Kiitos mahdollisuudesta lausua tässä varsin tärkeässä asiassa luonnonmonimuotoisuuden pysäyttämässä ja kääntämisessä luontokadosta kasvuun. Paineet tätä strategiaa ja sen onnistumista kohtaan ovat korkeat, sillä kaksi edellistä yritystä eivät pysäyttäneet luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä. Strategian tavoitteet ovat laajat ja kattavat sekä toteutuskelpoiset, jos niiden taakse saadaan riittävä tuki.

Luonnon monimuotoisuuden pysäyttäminen on ilmastonmuutoksen pysäyttämisen kanssa Suomelle ja ihmiskunnalle elinehto. Luonnon tilan parantaminen vaatii suojelua, ennallistamista, hoidollisia keinoja sekä muutosta läpileikkaavasti koko yhteiskunnassa. Tähän strategiaan tulee tulevien hallitusten sitoutua hallitusohjelmissaan ja varata tavoitteiden edellyttämille toimenpiteille riittävä rahoitus. Strategiaan ja sen tavoitteisiin tulee sitoutua EU- ja valtakunnallisella tasolla, eri ministeriöissä, puoluekentässä sekä kunta-, yritys- ja yksilötasolla. Näistä tavoitteista lipsuminen esimerkiksi vedoten energiakriisiin ja valtion velkaantumiseen ei ole järkevää eikä myöskään kustannustehokasta.

Jo hyväksytyt strategiat (esim. metsästrategia) ja lainsäädäntö (esim. eläinten hyvinvointilaki ja laidunnusvelvollisuus) tulee synkronoida tämän strategian tavoitteiden kanssa. Tämän strategian onnistumisen ratkaisevat selkeät tavoitteet, niiden toteuttaminen ja seuranta (mittarit ja aikataulut). Tämä strategia on pääosin tavoitetasolla, sillä mittareista mainitaan suojeluprosentit mutta se miten niihin päästään jää avoimeksi.

Virtavesien kunnostaminen vapaaehtoisin voimin Nousu-hankkeen tukemana on avannut pään uhanalaisten vaelluskalojen elinolosuhteiden parantamiselle lupaavin tuloksin. Tämänkaltaisen vapaaehtoistoiminnan tukeminen erilaisin hankkein tulee mainita strategiassa. Nykyisten ympäristötukien vaikuttavuus ja kustannustehokkuus tulee arvioida, ja tulosten perusteella luopua tehottomista tuista.

Hankkeiden vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta tulee myös pohtia tavoitteita ja toimenpiteitä valittaessa. Onko yksityismetsien suojelu esim. Metso-rahoilla kustannustehokasta ja luonnon

monimuotoisuuden kannalta paras ratkaisu, jos tuloksena ovat sirpaloituneet ja pienet suojelualueet?

3.1 ja 3.2 Päätaavoite ja tarkemmat tavoitteet

Päätaavoite on selkeä ja yhtenevä EU:n ja YK:n tavoitteiden kanssa: luontokato on pysäytetty ja luonnon monimuotoisuus elpyy vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2035 luonnon monimuotoisuus on vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2020. Suomi on luontoposiitiivinen viimeistään strategiakauden lopussa. Miten tätä luontoposiitiivisyyttä todennetaan ja mitataan?

Tarkempia tavoitteita on lueteltu kaikkiaan 22 kappaletta. Silmiinpistäviä ovat sanavalinnat: "suomalaiset" tai "jokainen suomalainen" – ei ole realistista olettaa, että vajaan 20 vuodessa jokainen meistä tietää, mitkä ovat vaikuttavia keinoja luontokadon pysäyttämiseksi. Tämänkaltaiset tavoitteet syövät uskottavuutta muilta, realistisemmilta tavoitteilta joihin eri hallinnon alat, yritykset ja yhteisöt sitoutuvat. Epäilemme onko näin laaja sitoutuminen realistista. Vaikka tavoitteiden toteuttamisessa pyritään tasa-arvoisuuteen on se vaikeaa, sillä mukana ovat aina myös taloudelliset hyötyjät ja menettäjät.

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

Luonnon tilan tavoitteissa on huomioitu se, että kaikesta ei ole saatavissa tutkimuksellista tietoa aikasarjoina, joka rajoittaa tavoitteiden ja mittareiden määrittämistä.

Metsät ovat merkittävässä osassa Suomen hiilinieluinä. Niiden säilyttäminen ja kasvattaminen on yhä tärkeämpää, kun uusimpien tutkimustulosten perusteella hiilinielut ovat pienentyneet. Tämä vaatii selkeää sitoutumista metsänomistajien ja metsäteollisuuden keskuudessa ja se tulee näkyä myös metsästrategian muutoksena. Jatkossa metsämaan käyttöä muuhun kuin metsätalouteen tulee minimoida ja mahdollisuuksien mukaan kompensoida.

Uhanalaisten lajien kohdalla geneettinen monimuotoisuus ja sen tutkiminen on nykyään mahdollista. Geneettinen monimuotoisuus antaa luonnolle mahdollisuuden selvitä ilmaston muutoksen aiheuttamista olosuhdemuutoksista esim. metsissä. Geneettinen tutkimus on oivallinen työkalu, kun arvioidaan ihmisen kannalta haitalliseksi koettujen uhanalaisten lajien suojelutarvetta.

Uhanalaisista lajeista ja luontotyypeistä 90 % esiintyy suojelualueiden ulkopuolella, joten niiden elpymisessä tärkeää osaa näyttölee luonnonvarojen kestävä kehitys. Kaivannaisteollisuus on tärkeässä roolissa arvioitavissa kierrätettävien materiaalin hyödyntämisestä ja arvioitaessa ns. kriittisesti tärkeitä raaka-aineita. Jo suojeltuja tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita ei tule ottaa kaivannaisteollisuuden käyttöön.

Helmi-hankkeen myötä käyntiin lähtenyt soiden ennallistamista tulee jatkaa ja soiden vesitaloutta tulee parantaa. Nämä toimenpiteet toimivat elinympäristön laadun parantajina. Suometsien metsänhoidossa tulee siirtyä jatkuvaan kasvatukseen, ja turvepeltojen raivaamisen tulee olla luvanvaraista. Jo raivattujen peltöjen käytöstä tulee pitkällä tähtäimellä luopua ja/tai niiden vesitaloutta ennallistaa.

Sisävesien ekologisen tilan parantamisessa ja rehevöitymisen pysäyttämässä tulee muiden keinojen ohella lisätä kosteikkojen määrää ja soiden ennallistamista. Nämä toimenpiteet vähentävät myös tulvia, jotka ilmastonmuutos tuo tullessaan säiden äärevöityessä.

Rakennetuissa ympäristöissä viheralueiden sekä puiden määrää tulee lisätä ja lähimetsiä säästää. Luontaiset ja rakennetut kosteikat toimivat rankkasateiden hulevesien pidättäjinä.

Maatalouden kohdalla tavoitteena mainitaan mm. laiduntamisen lisäys. Karjatalouden keskittyessä yhä enemmän isoihin yksiköihin, ei suunnittelussa ole välttämättä otettu huomioon laiduntamista vaikka se eläinten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta olisikin tärkeää. Eläinten mahdollisuus liikkua pihatossa tai jaloittelutarhassa ei korvaa laitumella liikkumista mutta tätä ei nykyinen lainsäädäntö edellytä, eikä myöskään tuleva eläinten hyvinvointilaki.

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

Erityisesti tiukan suojelun alueiden tulee jakautua tasaisesti maakunnittain ja myös luontotyypeittäin. Samoin suojelualueiden tulee olla riittävän laajoja. Erityisesti Etelä-Suomen metsien suojelua tulee lisätä. Samoin luonnonmetsien ja vanhojen metsien selkeiden määritelmien tulee olla ajoissa käytettävissä, jotta vältytään aavistushakkuilta. Suomen metsistä yli puolet on yksityisessä omistuksessa, joten suojelu on aloitettava Metsähallituksen metsistä.

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

Laaja ja monipuolinen tiedottaminen, sekä kiertotalouden edistäminen vähentävät paineita luonnonvarojen hyödyntämiseen. Tähän toimintaan tulee eri hallinnonalojen (kunnat, yhteisöt ja yritykset) osallistua. Asiaan voidaan vaikuttaa lainsaadännöllä sekä oikein kohdennetuilla tuilla. Juurisyihin vaikuttaminen tällä aikajänteellä on vaativaa työtä, sillä muutoksen toteuttaminen on yleensä hidas prosessi.

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

Saamelaisia, EU:n ainoaa alkuperäiskansaa, tulee kuunnella ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa strategian tavoitteiden toteuttamiseen. Saamelaisalue ei noudata valtakuntien rajoja, joten tässä pohjoismainen yhteistyö on erittäin tärkeää.

3.7 Suomi maailmalla

Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi yhteistyö ja hyvien mallien luominen niin EU:n sisällä kuin muualla maailmassa on tärkeää. Suomessa sorrutaan helposti ajatukseen, että me osaamme asian muita paremmin. Tämä koskee etenkin metsäasioita. Päämäärän tulee olla tärkein.

Muita huomioita luonnoksesta

Monimuotoisuusstrategian onnistuminen edellyttää esimerkiksi tuotannon ja kulutuksen osuuden arviointia monimuotoisuuden tilan heikkenemisessä. Luontohaittojen hinnan arvioinnin tulee olla strategiassa mukana. Ekologinen kompensatio on hyvä keino oikein käytettynä mutta sille pitää laatia selkeät kriteerit. Jatkossakin hallitusohjelmiin tulee olla kirjattuna luonnon kunnioittaminen päätöksenteossa. Usein taloudelliset arvot priorisoidaan luontoarvojen edelle monimuotoisuuden säilyttämisen kustannuksella.

Ilmastonmuutos ja monimuotoisuus kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa joten strategian toimenpiteissä tulee ilmastonmuutoksen pysäyttämistä entisestään korostaa.

Strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden läpileikkaavuus eri hallinnonaloilla sekä lainsäädännössä on sen onnistumisen edellytys. Myös toimenpiteiden vaikuttavuuden huomioiminen on tärkeää.

Luonnon monimuotoisuusstrategia on laaja kokonaisuus johon toivottavasti saadaan laaja sitoutuminen niin Suomessa kuin maailmalla. Luonto ei tarvitse ihmistä, mutta me emme pärjää ilman luontoa.

Ronkainen Katja
Pohjois-Savon Luonnonsuojelupiiri ry - Puheenjohtaja